

การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์
ให้อำเภอบेतง จังหวัดยะลา*
CREATION OF BATIK PRINTS TO CREATE AN IDENTITY,
BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE

พอหทัย ชุ่นสัน*

Porhathai Soonsan

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: porhathai.s@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอบेतง จังหวัดยะลา 2) เพื่อออกแบบลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอบेतง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ลวดลาย 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจลายผ้าบาติกพิมพ์ อำเภอบेतง จังหวัดยะลา การดำเนินงานวิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการจัดสนทนากลุ่ม จากกลุ่มประชากรตัวแทนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการที่ว่าการอำเภอบेतง จำนวน 20 คน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจของลายผ้าบาติกพิมพ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ผลการวิจัยพบว่า 1) อำเภอบेतง มีจุดเด่นที่รู้จักของคนทั่วไปอยู่ 2 ด้าน คือ 1.1) ด้านวัฒนธรรมอำเภอบेतงมีจุดเด่นอยู่ที่สิ่งปลูกสร้างทางสถาปัตยกรรมและอาหาร 1.2) ด้านนิเวศเป็นพื้นที่ที่มีความสวยงาม พื้นที่สูงล้อมรอบด้วยภูเขา มีทะเลหมอกเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ และมีต้นไผ่จำนวนมากเป็นที่มาของคำว่าเบตงที่แปลว่า ไผ่ 2) ได้แนวความคิดเพื่อออกแบบลวดลายผ้าบาติกพิมพ์จากการศึกษาอัตลักษณ์ในการจัดสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งออกแบบลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ จำนวน 4 ลวดลาย โดยแบ่งเป็นลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรม จำนวน 2 ลวดลาย คือ ลวดลายสายใยเบตง และลวดลายเลิครสเบตง แรงบันดาลใจจากทุนทางนิเวศ จำนวน 2 ลวดลาย คือ ลวดลายไผ่งามและลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้งาม 3) มีระดับการประเมินความพึงพอใจจากตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอบेतง เห็นว่าลวดลายไผ่งาม ตรงตามเป้าหมายมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 ลวดลายเลิครสเบตง มีค่าเฉลี่ย

4.47 ลวดลายเมืองในหมอก ดอกไม้งาม มีค่าเฉลี่ย 4.41 และลวดลายสายใยเบตง มีค่าเฉลี่ย 4.29

คำสำคัญ: ผ้าบาติกพิมพ์, อัตลักษณ์, อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

Abstract

The objectives of this research were, 1) to study the identity for Betong District, Yala Province. 2), to design Batik printed pattern to create an identity for Betong District in amount of 4 pattern. 3), to assess the satisfaction of printed Batik pattern. The research operation used a mixed research method by collecting qualitative data to support quantitative data. Collection of qualitative data conducted by selecting a small group discussion from representatives of population and officers and people who came to use the services of Betong District Office, totaling 20 people. Collection of quantitative data by using satisfaction questionnaire for printed Batik Pattern. Data was analyzed using statistics. The result of the research found that, 1) Betong District has 2 distinctive features that are known to the general public: 1.1 Betong Districts's cultural features are architectural buildings and foods, 1.2 ecologically, is a beautiful area with good weather throughout the year. The highlands are surrounded by mountains, there is a sea of mist in many areas and plenty of bamboos, which is the origin of word "Betong", means bamboo. The concept of designing Batik printed patterns from exploring identity from group discussions into 4 Batik printed patterns and divided into 2 cultural aspects, namely "Tasty Betong Pattern" and "Betong Bond Pattern". The ecological aspect, namely, "Beautiful Bamboo Pattern" and "Beautiful City in Fog and Flora", 3) The level of satisfaction assessment from the sample of population living in Betong District scored at an average of 4.53, Tasty Betong Pattern with an average of 4.47, the Pattern of City in the Fog and Flora with an average of 4.41 and the Pattern of Betong Bond scored at an average of 4.29

Keywords: Batik printed, Identity, Betong District, Yala Province

บทนำ

ด้วยกระทรวงมหาดไทย โดยกรมพัฒนาชุมชน ได้เสนอเรื่องมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2563 มีมติเห็นชอบตามกระทรวงมหาดไทยเสนอ และให้กระทรวงมหาดไทย (กรมการพัฒนาชุมชน) เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม (กรมการส่งเสริมวัฒนธรรม) ในการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยให้นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ข้าราชการ ประชาชน แต่งกายด้วยผ้าไทยตามความเหมาะสมของท้องถิ่น พร้อมทั้งให้ทุกกระทรวงพิจารณาจัดทำมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย โดยการจัดทำแผนงานหรือโครงการรณรงค์การใช้และสวมใส่ผ้าไทยและผ้าพื้นเมือง รวมทั้งรวบรวมเนื้อหาสาระและข้อมูลเกี่ยวกับผ้าไทยและผ้าพื้นเมืองในพื้นที่จังหวัด เพื่อสร้างค่านิยมและการตระหนักรับรู้การรักษามรดกและอัตลักษณ์ภูมิปัญญาของไทย ส่งเสริมอนุรักษ์ต่อยอดภูมิปัญญา เกี่ยวกับการแปรรูปผ้าไทยผลิตเป็นสินค้าต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเศรษฐกิจฐานรากในระดับจังหวัดและชุมชนต่าง ๆ และเพื่อรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของผ้าไทยที่สามารถจัดจำหน่ายและแข่งขันในตลาดอย่างยั่งยืน (ศาลากลางจังหวัดยะลา, 2563)

จังหวัดยะลาส่งเสริมต่อยอดในการสร้างผ้าไทยและผ้าพื้นถิ่น ตามนโยบายคณะรัฐมนตรี โดยเชิญชวนให้บุคลากรในหน่วยงาน องค์กร ประชาชนสวมใส่ผ้าไทยและผ้าพื้นเมือง ในการดำรงชีวิต ปฏิบัติงาน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทุกวันอังคารและวันศุกร์ ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 (ศาลากลางจังหวัดยะลา, 2563) สำหรับจังหวัดยะลานั้นมีผ้าพื้นเมืองที่ทำด้วยมือ เช่น ผ้าบาติก ที่ได้รับอิทธิพลจากคาบสมุทรมาลายูตอนล่าง ซึ่งทำให้ผ้าบาติกมีลวดลายในเชิงนามธรรม และมีสีสันสะดุดตา ด้วยเหตุที่รับเอาอิทธิพลจากประเทศอินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และจีน ทำให้ผ้าบาติกของจังหวัดยะลามีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นไม่แพ้จังหวัดอื่นในภูมิภาคเดียวกัน เป็นผ้าที่สร้างลวดลายที่เกิดจากการกันสียด้วยเทียน แล้วแต้มระบายหรือย้อมในส่วนที่ต้องการให้ติดสี ทำให้ผ้าบาติกของจังหวัดยะลามีเอกลักษณ์โดดเด่นในด้านสีสันที่สดใส มีเทคนิคในการผลิตหลายแบบ เช่น การเขียนด้วยมือ การพิมพ์และพิมพ์ลวดลายบนผ้า ปัจจุบันจังหวัดยะลามีภูมิปัญญาและแหล่งทำผ้าบาติกที่อยู่หลายกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีการฟื้นฟูเทคนิคผ้าบาติกโบราณมาสร้างลวดลายและปรับสีสันทันสมัยมากขึ้น (ฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2565) การผลิตผ้าบาติกในประเทศไทยมีมาประมาณ 55 – 60 ปี โดยแพร่เข้ามาทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรับเทคนิคการทำผ้าบาติกมาจากประเทศมาเลเซีย ลายผ้าบาติกในยุคแรก ๆ จึงมีลักษณะของศิลปะแบบมาเลเซีย เทคนิคการผลิตที่ใช้กันในภาคใต้ช่วงแรก ที่อำเภอสุไหงโก-ลกและอำเภอสุไหงปาตี จังหวัดนราธิวาส คือ การใช้

แม่พิมพ์โลหะสำหรับพิมพ์เทียนเพื่อทำลวดลาย เราจึงเรียกการทำผ้าบาติกชนิดนี้ว่า ผ้าบาติกพิมพ์ ชาวไทยในภาคใต้เรียกผ้าบาติกว่า ผ้าปาเต๊ะ หรือผ้าบาเต๊ะ โดยรู้จักผ้าบาติกในลักษณะของผ้าพันและผ้าโสร่งมาจากภาษาอินโดนีเซีย ซึ่งหมายความว่าผ้านุ่ง (นันทา โรจนอุดม ศาสตร์, 2557) ผ้าบาติกเป็นสินค้าของพื้นที่ชายแดนภาคใต้และรู้จักกันอย่างแพร่หลาย ที่สามารถบอกเรื่องราวในท้องถิ่นที่มาของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ธรรมชาติ เอกลักษณ์ของแหล่งผลิตหรือกระทั่งความรู้สึกนึกคิดของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ (ตะวัน ตนยะแหล และคณะ, 2560)

นายเอก ยังอภัย ณ สงขลา นายอำเภอเบตง จังหวัดยะลา กล่าวว่า อำเภอเบตงขอร่วมรณรงค์ส่งเสริมภาพลักษณ์ความเป็นไทย ผ่านวิถีแบบไทย ด้วยการแต่งกายแบบผ้าไทย ผ้าพื้นเมือง เพื่อสร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ปลุกฝังความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เยาวชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน และสืบสานเอกลักษณ์ประจำชาติ พร้อมทั้งส่งเสริม การสร้างงานสร้างอาชีพ ให้เกิดการสร้างรายได้แก่ครัวเรือน และกลุ่มในท้องถิ่น พร้อมกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา (NNT สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, 2565) อำเภอเบตง เป็นอำเภอที่มีพื้นที่อยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทย สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่โอบล้อมด้วยภูเขาสูงส่งผลให้มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี ด้วยความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์เฉพาะตัวตรงนี้ ทำให้เบตงกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์และน่าสนใจ เบตงมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายที่สวยงามและโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ นอกจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้ว ในส่วนของวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีและอาหารการกินในเบตงก็มีความโดดเด่นและหลากหลายอันเนื่องมาจากการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาซึ่งต่างมีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตกันอย่างลงตัวส่งผลให้เบตงกลายเป็นเมืองพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากที่สุดของประเทศ และเบตงยังเป็นเมืองท่องเที่ยวทางภาคใต้ตอนล่างที่สร้างรายได้เข้าประเทศมากที่สุดอีกด้วย (กันฐิมา แก้วงาม และวิไลวรรณ วงวิไลเกษม, 2562)

รายงานผลสำรวจความต้องการในการรับบริการวิชาการ ที่อยู่ในพื้นที่พัฒนาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (Area Base) เพื่อนำผลการสำรวจมาประกอบการจัดทำแผนงานบริการวิชาการและโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ พบว่า หน่วยงานราชการในเขต อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ต้องการลวดลายผ้าบาติกที่มีลวดลายอัตลักษณ์ของหน่วยงานของตนเอง (งานวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2565) เพื่อสร้างการรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในด้านเอกลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและภูมิปัญญา

ท้องถิ่น และเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในเรื่องของการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย ผ้าพื้นเมือง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดจัดทำวิจัยโครงการการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ อำเภอบेतง จังหวัดยะลา เพื่อให้ผลผลิตงานวิจัยสามารถสร้างอัตลักษณ์ให้กับหน่วยงาน องค์กร และสามารถเป็นต้นแบบการออกแบบลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ให้กับผู้ประกอบการด้านผ้าและเครื่องแต่งกาย บนพื้นฐานของการสื่อสารอัตลักษณ์ ซึ่งอาจเป็นภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ระบบนิเวศ ลักษณะเฉพาะทางพื้นที่ อำเภอบेतง จังหวัดยะลา เพื่อความรู้และเกิดความประทับใจ เกิดการจดจำเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สามารถสื่อสารเรื่องราวของอำเภอบेतงผ่านลวดลายผ้าแก่ผู้คนภายนอก เพราะชุมชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์นั้นให้ประชาชนภายในชุมชนได้รับรู้ เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเพื่อสืบสานอัตลักษณ์ชุมชนได้ย้อมสร้างการรับรู้ สร้างความสนใจและดึงดูดประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งประโยชน์แก่ชุมชนโดยเฉพาะประโยชน์ทางเศรษฐกิจในการสร้างอาชีพและรายได้แก่ชุมชน (วรรณรัตน์ ศรีรัตน์ และคณะ , 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอบेतง จังหวัดยะลา
2. เพื่อออกแบบลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอบेतง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ลวดลาย
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของลายผ้าบาติกพิมพ์ อำเภอบेतง จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methodology Research) ใน 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวแทนประชากรภาครัฐและประชาชนในที่ว่าอำเภอบेतง จำนวน 20 คน เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และข้อมูล สำหรับใช้เป็นแนวคิดเพื่อออกแบบสร้างสรรค์ลายผ้าบาติกพิมพ์ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของอำเภอบेतง จังหวัดยะลา 2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจลวดลายผ้า โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอบेतง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน จากประชากรที่อาศัยในอำเภอบेतง ทั้งสิ้น 50,332 คน ตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970) ตารางนี้เป็นตารางสำเร็จรูปแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

2. ผู้วิจัยศึกษาอัตลักษณ์ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มตัวแทนประชากรภาครัฐและประชาชนในทิวการอำเภอเบตง จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้แนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม ใน 2 หัวข้อดังนี้

หัวข้อที่ 1 วัฒนธรรมในอำเภอเบตง

1.1 คำถามสนทนากลุ่ม: สถานที่สำคัญของอำเภอเบตง

1.2 คำถามสนทนากลุ่ม: อาหารที่ขึ้นชื่อของอำเภอเบตง

หัวข้อที่ 2 ระบบนิเวศในอำเภอเบตง

2.1 คำถามสนทนากลุ่ม: ลักษณะเด่นของพื้นที่และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เรามักพบเห็นในอำเภอเบตง

2.2 คำถามสนทนากลุ่ม: ต้นไม้ชนิดใดที่มักพบได้บ่อยในอำเภอเบตง

3. นำผลของการดำเนินการในการศึกษาอัตลักษณ์ มาเป็นแนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางระบบนิเวศ จำนวน 4 ลวดลาย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในลวดลายผ้าสำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ชุด ดังนี้

แบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายผ้าบาติกพิมพ์

2. สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับลวดลายผ้าพิมพ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสำรวจ

ตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบตอบตามระดับความคิดเห็นของตนเอง โดยกำหนดสัญลักษณ์ หรือให้ความหมาย

ระดับมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อหาระดับการประเมินความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายผ้าบาติกพิมพ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. นำเครื่องมือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ

นำลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ที่ผ่านการประเมินด้วยคะแนนที่สูงสุดมาผลิตเป็นชิ้นงานจริงเพื่อเป็นต้นแบบ ส่งมอบให้กับนายอำเภอเบตง พร้อมทั้งขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ในรูปแบบของสิทธิบัตรการออกแบบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าสามารถแบ่งประเด็นการศึกษาอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมได้เป็น 2 หัวข้อ และอัตลักษณ์ด้านระบบนิเวศในอำเภอเบตงได้เป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

1.1 อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมอำเภอเบตง

1.1.1 สถานที่สำคัญของอำเภอเบตง พบว่า อำเภอเบตงเป็นอำเภอที่มีการผสมผสานทางเชื้อชาติ ประกอบด้วยคนไทยหลากหลายเชื้อชาติ เป็นชาวมลายูปัตตานี คนไทยสยามและคนไทยเชื้อสายจีน เช่น กวางไส ฮกเกี้ยน ตั้วจิว จีนแคะ โดยได้อยู่ร่วมกันและเกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม เมื่อมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติแล้วสิ่งที่ตามมาอีกอย่างคือความเชื่อทางด้านศาสนา มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ประชากรในอำเภอเบตงมีการนับถือศาสนาหลักอยู่ 2 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ส่งผลให้มีความหลากหลายของวัฒนธรรม ประเพณีและศาสนสถานในอำเภอเบตงด้วยเช่นกัน อำเภอเบตงมีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเยี่ยมชม คือ วัดพุทธาธิวาสพระอารามหลวง อุโมงค์เบตงมงคลฤทธิ์ มัสยิดกลางเบตง และวัดโพธิ์สัตโตเจ้าแม่กวนอิม ตู๊ไปรษณีย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และหอนาฬิกาเมืองเบตง

1.1.2 อาหารที่ขึ้นชื่อของอำเภอเบตง พบว่า อำเภอเบตงเป็นอำเภอที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของคนหลายเชื้อชาติ จึงทำให้วัฒนธรรมการกินในพื้นที่เกิดความหลากหลายไปด้วยเช่นกัน อาหารขึ้นชื่อในอำเภอเบตงคนทั่วไปรู้จักกันดี คือ ปลาจีนนึ่ง บัวลอย ไก่เบตง ผัดผักน้ำ และหมีเบตง ซึ่งอาหารเหล่านี้นักท่องเที่ยวสามารถพบได้ในเมนูอาหารของภัตตาคารเกือบทุกร้านในอำเภอเบตง ไม่ว่าจะเป็นภัตตาคารอาหารจีน ภัตตาคารอาหารไทย รวมไปถึงภัตตาคารของชาวมุสลิมในรูปแบบของอาหารฮาลาล

1.2 อัตลักษณ์ด้านระบบนิเวศในอำเภอเบตง

1.2.1 ลักษณะเด่นของพื้นที่และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เราัมักพบเห็นในอำเภอเบตง พบว่า อำเภอเบตงมีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่อยู่ในที่ราบสูง เนินเขาสูงลุ่มน้ำ อำเภอเบตงตั้งอยู่ตามแนวเทือกเขาสันกาลาศรีอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำปัตตานี มีธรรมชาติที่สวยงามจึงทำให้อำเภอเบตงเป็นอำเภอที่มีนักท่องเที่ยวจากในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงทำให้มีอากาศดีและมีหมอกตลอดทั้งปี โดยจุดเด่นของอำเภอเบตง คือภาพทิวทัศน์หมอกที่สวยงามและผืนป่าของอำเภอเบตงที่มีความอุดมสมบูรณ์ สมดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้งาม ใต้สุดแดนสยาม เมืองงามชายแดน”

1.2.2 ต้นไม้ชนิดใดที่มักพบได้บ่อยในอำเภอเบตง พบว่า ที่ตั้งของเมืองเบตงตั้งอยู่กลางหุบเขาจึงทำให้มีอากาศดี มีหมอกในยามเช้าและผืนป่าของอำเภอเบตงที่มีความอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะต้นไผ่ตงซึ่งมีอยู่มากในท้องถิ่น จนกลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของอำเภอเบตงและได้กลายเป็นชื่อของอำเภอไปในที่สุด คำว่าเบตงเป็นภาษามลายู คือ "Buluh Betong" หมายถึง "ไม้ไผ่ขนาดใหญ่" หรือไผ่ตง

2. ออกแบบลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

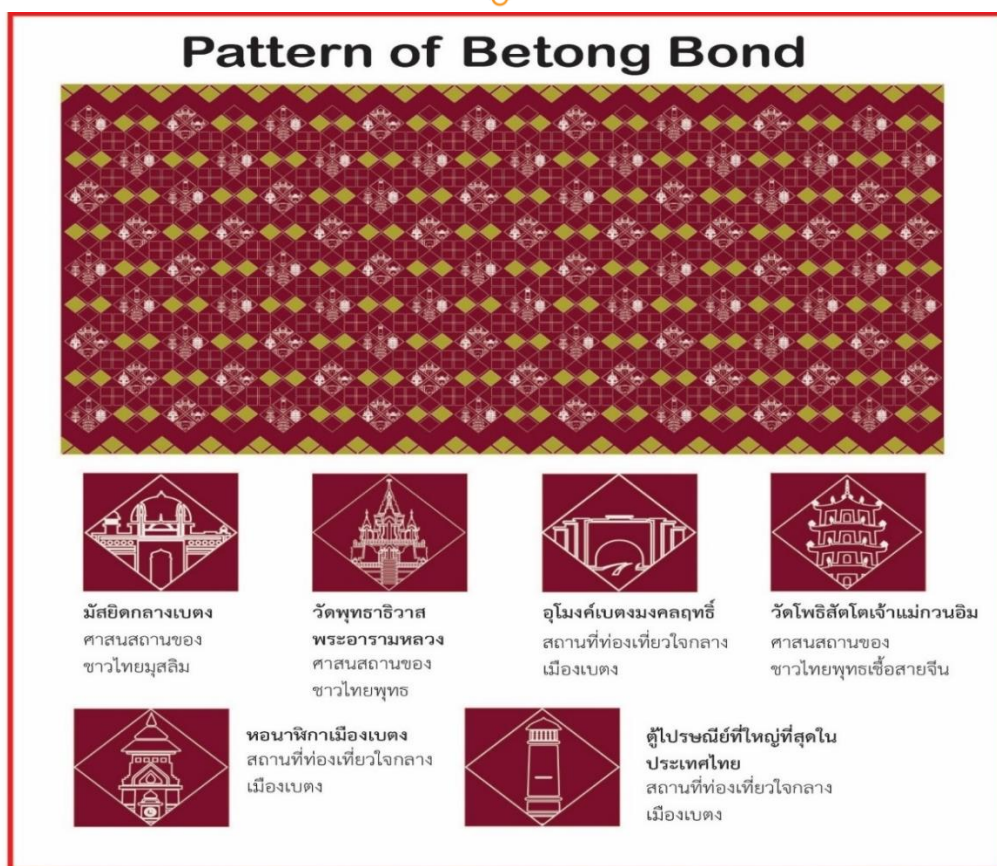
จากการศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยการสนทนากลุ่มประชากรตัวแทนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการที่ว่าการอำเภอเบตง จำนวน 20 คน เพื่อให้ได้แนวคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จากข้อมูลทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าอำเภอเบตงมีต้นทุนทางวัฒนธรรมและต้นทุนทางระบบนิเวศท้องถิ่น สามารถเลือกนำมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลายได้มากมาย เช่น สถาปัตยกรรม อาหาร สภาพแวดล้อม รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความเชื่อ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลสำคัญของการวิจัย และสามารถนำมาใช้พัฒนาการออกแบบลวดลายผ้าให้ตรงกับความต้องการของผู้รับ พบว่า อำเภอเบตงมีจุดเด่นหรือลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่แตกต่างจากอำเภออื่น ๆ คือ มีอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานทางเชื้อชาติประกอบด้วยคนไทยหลากหลายเชื้อชาติ เป็นชาวมลายูปัตตานี, คนไทยสยามและคนไทยเชื้อสายจีน โดยได้อยู่ร่วมกันจนเกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม เมื่อมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติแล้วสิ่งที่ตามมาอีกอย่างคือความเชื่อทางด้านศาสนา ประชากรในอำเภอเบตงมีการนับถือศาสนาหลักอยู่ 2 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม อำเภอเบตงมีแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรมที่นักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม คือ วัดพุทธาธิวาสพระอารามหลวง อุโมงค์เบตงมงคลฤทธิ์ มัสยิดกลางเบตง และวัดโพธิ์สัตตเจ้าแม่กวนอิม ด้วยปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลให้วัฒนธรรมด้านอาหารในพื้นที่เกิดความหลากหลายไปด้วย อาหารขึ้นชื่อในอำเภอเบตงที่คนทั่วไปรู้จักกันดี คือ ปลาจีนนึ่งบวญ ไก่เบตง ผัดผักน้ำ และหมีเบตง ซึ่ง

อาหารเหล่านี้นักท่องเที่ยวสามารถพบได้ในเมนูอาหารของภัตตาคารเกือบทุกร้านในอำเภอเบตง ไม่ว่าจะเป็นภัตตาคารอาหารจีน ภัตตาคารอาหารไทย รวมไปถึงภัตตาคารของชาวมุสลิมในรูปแบบของอาหารฮาลาล

อัตลักษณ์ด้านระบบนิเวศของอำเภอเบตงมีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบสูง เนินเขา ลุ่มน้ำ อำเภอเบตงตั้งอยู่ตามแนวเทือกเขาสันกาลาศีร์อยู่ในพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำปัตตานี มีธรรมชาติที่สวยงาม จึงทำให้นักท่องเที่ยวจากในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงทำให้มีอากาศดี และมีหมอกตลอดทั้งปี โดยจุดเด่นคือภาพทิวทัศน์หมอกที่สวยงามและผืนป่าของอำเภอเบตงมีความอุดมสมบูรณ์สมดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้งาม ใต้สุดแดนสยาม เมืองงามชายแดน” มีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะต้นไผ่ตงซึ่งมีอยู่มากในท้องถิ่น จนกลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของอำเภอเบตงและได้กลายเป็นชื่อของอำเภอไปในที่สุด คำว่าเบตงเป็นภาษามลายู คือ "Buluh Betong" หมายถึง "ไม้ไผ่ขนาดใหญ่" หรือไผ่ตง จากการศึกษาอัตลักษณ์ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาออกแบบลวดลายได้ทั้งสิ้น จำนวน 4 ลวดลาย ดังนี้

ลวดลายที่ 1 ลวดลายสายใยเบตง เป็นลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรม การออกแบบลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากการผลิตผลงานทางวัฒนธรรม ซึ่งประชากรในอำเภอเบตงที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนจากหลากหลายเชื้อชาติ และศาสนา มีศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และสวยงาม ผู้วิจัยจึงได้นำรูปร่างรูปทรงของสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มาตัดทอนรายละเอียดบางส่วนออกไป แล้วนำมาสร้างรูปร่างใหม่ในรูปแบบของงานกราฟิก แต่ยังคงไว้ของรูปทรงที่ยังคงระบุได้ว่าเป็นสถานที่ใด นำรูปร่างและรูปทรงเรขาคณิตมาช่วยในการจัดวางองค์ประกอบบนผืนผ้าแบบสมดุลสองข้างเท่ากัน (Symmetrical Balance)

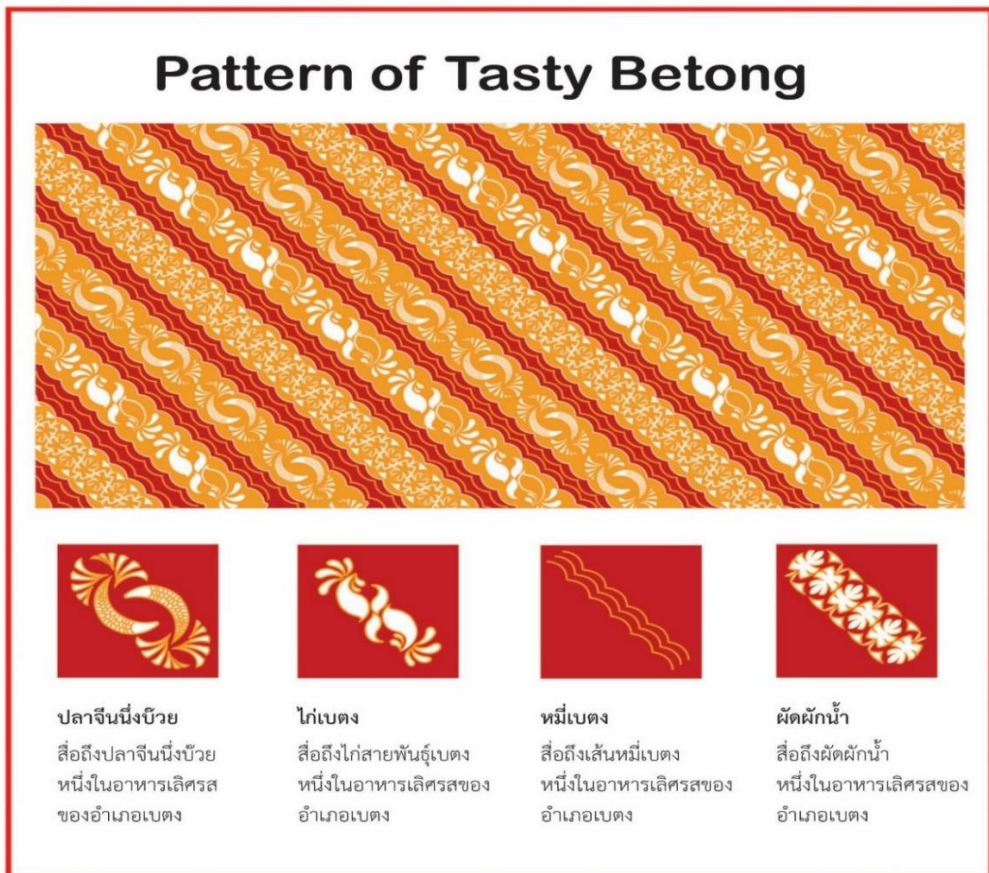

ภาพที่ 1 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายสายใยเบตง

ลวดลายที่ 2 ลวดลายเล็กรสเบตง เป็นลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรมทางเรื่องราวของอาหารขึ้นชื่อของอำเภอเบตง ซึ่งประกอบด้วย ปลาจีนนึ่งบวญ ไก่เบตง ผัดผักน้ำ และหมีเบตง ซึ่งเป็นอาหารที่ได้รับการเสนอในการสนทนากลุ่ม มาออกแบบพร้อมทั้งตัดทอนให้เป็นรูปแบบกราฟิกแล้วนำมาจัดองค์ประกอบ ตามหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ การจัดวางลวดลายมีลักษณะเส้นทแยง แล้วมีรูปร่างรูปทรงที่เป็นตัวแทนของอาหารประกอบอยู่ในพื้นที่ว่างระหว่างเส้นทแยง เส้นทแยงเป็นเส้นที่แสดงถึงความกว้างด้านเฉียง ความเคลื่อนไหว หรือการไม่อยู่นิ่ง ใช้สีเหลืองและแดงเป็นสีหลักของการออกแบบ สีเหลืองและแดงเป็นสีที่เร้าส่งผลต่อความรู้สึกอยากอาหาร กลิ่น และรสชาติ การจัดวางลวดลายและการวางองค์ประกอบของลวดลายแบบ Parang Motifs ซึ่งเป็นลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ชั้นสูงของประเทศอินโดนีเซียที่พบเห็นได้บ่อย ลวดลาย Parang เคยเป็นหนึ่งในลวดลายต้องห้ามสำหรับ

บุคคลทั่วไป ถูกสงวนไว้ให้สุลต่านและสมาชิกของราชวงศ์ ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ในประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้นกำเนิดผ้าบาติก

ภาพที่ 2 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายเลิศรสเบตง

ลวดลายที่ 3 ลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้้งาม การออกแบบลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากทิวทัศน์แนวเขา อำเภอเบตงมีพื้นที่เป็นที่ราบสูงเนินเขา กลุ่มน้ำ มีที่ตั้งอยู่ในหุบเขามีลักษณะเหมือนแอ่งกระทะที่โอบล้อมด้วยหุบเขาน้อยใหญ่ พื้นที่ทั่วไปสูงกว่าระดับน้ำทะเลด้วยภูมิประเทศของอำเภอเบตงส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงจึงทำให้เบตงมีอากาศดี และมีหมอกตลอดปี ดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้้งาม ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบ ตัดทอนรูปร่างรูปทรงแล้วออกแบบลวดลายในรูปแบบของงานกราฟิก การออกแบบใช้สีขาว สีครีม และสีดามมาเป็นสีของลวดลายผ้าชิ้นนี้ ที่สะท้อนมุมมองของนักท่องเที่ยวที่มองเห็นสายหมอกและดอกไม้เมืองหนาวในหลายอำเภอ

รุ่ง ซึ่งจะเกิดสายหมอกบริเวณหุบเขา การจัดวางลวดลายมีลักษณะเส้นทแยง จัดวางเส้นแต่ละเส้นให้มีส่วนโค้งงอ เพื่อให้สัมพันธ์กับรูปร่างของดอกไม้

ภาพที่ 3 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้งาม

ลวดลายที่ 4 ลวดลายไผ่งาม การออกแบบลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากทุนทางระบบนิเวศ โดยใช้คำว่าคำว่าเบตงที่เป็นภาษามลายู คือ "Buluh Betong" หมายถึง "ไม้ไผ่ขนาดใหญ่" หรือไผ่ตง ซึ่งมีอยู่มากในท้องถิ่น ต้นไผ่ตงจึงกลายเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของอำเภอเบตง ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบ โดยนำต้นไผ่มาออกแบบในรูปแบบของงานกราฟิก ใช้รูปสามเหลี่ยม สองรูปมาประกบกันให้เป็นตัวแทนของหน่อไม้ เนื่องจากหน่อไม้มีความหมายถึงความเจริญรุ่งเรือง ไปตกที่ไหนก็เจริญงอกงาม ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจในการจัดวางลวดลายและการวางองค์ประกอบของลวดลายจากผ้าบาติกที่เรียกว่า Limaran มาจากคำว่าลิมา ที่หมายถึงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด

Pattern of Beautiful Bamboo

สามเหลี่ยมด้านเท่า

สื่อถึงหน่อไม้ไผ่ตรง
ที่ใช้เป็นชื่อของอำเภอเบตง
มีความหมายว่า
เจริญ งอกงาม

ใบไผ่

สื่อถึงใบของต้นไผ่ตรง
มีความหมายว่า
อุดมสมบูรณ์

ดอกไผ่

สื่อถึงดอกของต้นไผ่ตรง
มีความหมายว่า
แบ่งบาน รุ่งเรือง

ภาพที่ 4 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายไผ่งาม

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของลายผ้าบาติกพิมพ์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ตารางที่ 1 ข้อมูลประเด็นการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน ดังนี้

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน ด้าน ผลงานการออกแบบและ สร้างสรรค์ลวดลายผ้า บาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัต ลักษณ์ อำเภอ เบตง จังหวัดยะลา	ลวดลาย ไผ่งาม			ลวดลาย เล็กรสเบตง			ลวดลายเมืองในหมอก ดอกไม้งาม			ลวดลายสายใยไทยจีน มาลายู		
		n = 100		ระดับ	n = 100		ระดับ	n = 100		ระดับ	n = 100		ระดับ
		$\bar{x}$	SD	ความ พึง พอใจ	$\bar{x}$	SD	ความ พึง พอใจ	$\bar{x}$	SD	ความ พึง พอใจ	$\bar{x}$	SD	ความ พึง พอใจ
1	เป็นผลงานที่เกิดขึ้นจาก การนำหลักการหรือ กระบวนการการค้นพบ ด้านการออกแบบ ลวดลาย มาเริ่มต้นในการ สร้างลวดลายใหม่	4.43	0.54	มาก	4.47	0.52	มาก	4.45	0.55	มาก	4.25	0.72	มาก

ตารางที่ 1 ข้อมูลประเด็นการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน ดังนี้ (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน ด้านผลงานการออกแบบ และสร้างสรรค์ลวดลาย ผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อ สร้างอัตลักษณ์ อำเภอ เบตง จังหวัดยะลา	ลวดลาย ไม่งาม			ลวดลาย เลิศรสเบตง			ลวดลายเมืองในหมอก ดอกไม้งาม			ลวดลายสายใยไทยจีน มาลายู		
		n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ
		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD	
2	รูปแบบของลวดลายมีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร	4.49	0.55	มาก	4.46	0.56	มาก	4.47	0.56	มาก	4.19	0.74	มาก
3	รูปแบบของลวดลายมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวสอดคล้องกับหัวข้อวิจัย	4.50	0.53	มากที่สุด	4.46	0.53	มาก	4.34	0.62	มาก	4.36	0.64	มาก
4	เป็นผลงานการออกแบบลวดลายที่นำเอาระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการออกแบบลวดลาย	4.96	0.23	มากที่สุด	4.49	0.54	มาก	4.41	0.54	มาก	4.14	0.76	มาก
5	ผลงานการออกแบบลวดลายแสดงถึงความสามารถในการถ่ายทอดแนวคิดหลักของการออกแบบ	4.46	0.52	มาก	4.45	0.53	มาก	4.36	0.58	มาก	4.23	0.74	มาก
6	ผลงานการออกแบบลวดลายแสดงถึงความสามารถในการถ่ายทอดจินตนาการในการสร้างสรรค์	4.48	0.56	มาก	4.48	0.54	มาก	4.42	0.61	มาก	4.20	0.75	มาก
7	ผลงานการออกแบบลวดลายสามารถทำให้ผู้พบเห็นจดจำได้	4.43	0.55	มาก	4.43	0.54	มาก	4.47	0.55	มาก	4.29	0.66	มาก
8	ผลงานการออกแบบลวดลายสามารถนำไปต่อยอดในเชิงธุรกิจได้	4.48	0.53	มาก	4.51	0.53	มากที่สุด	4.30	0.66	มาก	4.30	0.72	มาก
9	ผลงานการออกแบบลวดลายสามารถนำไปผลิต ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายของคนทุกวัย	4.50	0.55	มากที่สุด	4.47	0.55	มาก	4.36	0.65	มาก	4.40	0.63	มาก
10	การสร้างอัตลักษณ์ของผลงานการออกแบบลวดลายตามแนวโน้มการออกแบบ (Design Trend)	4.45	0.54	มาก	4.47	0.55	มาก	4.33	0.65	มาก	4.37	0.63	มาก
11	เทคนิคการนำเสนอแนวคิดแปลกใหม่ (ทักษะ)	4.49	0.52	มาก	4.48	0.55	มาก	4.47	0.56	มาก	4.37	0.63	มาก
12	การจัดองค์ประกอบของลวดลายมีความสัมพันธ์กันดี	4.49	0.52	มาก	4.47	0.54	มาก	4.49	0.55	มาก	4.26	0.72	มาก

ตารางที่ 1 ข้อมูลประเด็นการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน ดังนี้ (ต่อ)

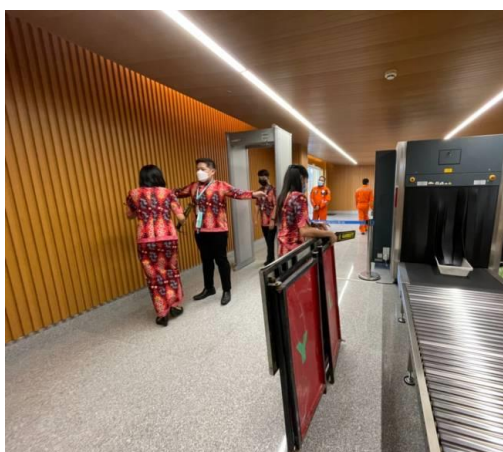
ข้อที่	ประเด็นการประเมิน ด้านผลงานการออกแบบ และสร้างสรรค์ลวดลาย ผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อ สร้างอัตลักษณ์ อำเภอ เบตง จังหวัดยะลา	ลวดลาย ไผ่งาม			ลวดลาย เลิครสเบตง			ลวดลายเมืองในหมอก ดอกไม้งาม			ลวดลายสายใยไทยจีน มาลายู		
		n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ	n = 100		ระดับ ความ พึง พอใจ
		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD	
13	ผลกระทบของผลงานการ ออกแบบลวดลายที่มีต่อ สังคมเชิงสร้างสรรค์	4.77	0.47	มากที่สุด	4.46	0.54	มากที่สุด	4.37	0.65	มากที่สุด	4.35	0.64	มากที่สุด
14	ผลกระทบของผลงานการ ออกแบบลวดลายที่มีต่อ จิตใจของผู้พบเห็น	4.51	0.54	มากที่สุด	4.46	0.52	มากที่สุด	4.43	0.52	มากที่สุด	4.46	0.54	มากที่สุด
15	ผลงานการออกแบบลวดลาย โดยรวมมีความสวยงามเป็น สนใจแก่ผู้พบเห็น	4.48	0.54	มากที่สุด	4.43	0.55	มากที่สุด	4.46	0.52	มากที่สุด	4.26	0.70	มากที่สุด
	รวม	4.53	0.51	มากที่สุด	4.47	0.54	มากที่สุด	4.41	0.59	มากที่สุด	4.29	0.68	มากที่สุด

จากตารางข้อมูลประเด็นการประเมินจากแบบสอบถามความเป็นอัตลักษณ์และความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน พบว่า ในภาพรวมลวดลายไผ่งามตรงตามเป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.53 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือลวดลายเลิครสเบตง มีค่าเฉลี่ย 4.47 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 2 ต่อมาเป็นลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้งาม มีค่าเฉลี่ย 4.41 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 3 และลวดลายที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ลวดลายสายใยเบตงค่าเฉลี่ย 4.29 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 4

นำลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ที่ผ่านการประเมินด้วยคะแนนที่สูงสุดมาผลิตเป็นชิ้นงานจริงส่งมอบให้กับนายอำเภอเบตงเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบของสิทธิบัตรการออกแบบ

ภาพที่ 5 - 6 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายไผ่งามนายอำเภอเบตงนำไปใช้ประโยชน์ ในงาน "เบตงที่รัก รักที่สุด ใต้สุดสยาม @รักใต้โอหมอก" จุฑามวิวิหะเลหมอก สกายวอร์ค้อยเยอร์เวง

ภาพที่ 7 - 8 ผ้าบาติกพิมพ์ลวดลายไผ่งามนายอำเภอเบตงนำไปใช้ประโยชน์

ภาพที่ 9 - 10 หมายเลขสิทธิบัตรการออกแบบลวดลายไหมมัดด้ายเลิศรสเบตง

อภิปรายผล

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาศึกษา 1 ปี โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยนี้จะสามารถเป็นแนวทางในการออกแบบลวดลายผ้า ซึ่งสาระสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

จากการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรในภาพรวมลวดลายไหมมัดด้าย ตรงตามเป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 และรองลงมาคือ ลวดลายเลิศรสเบตง ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 2 ซึ่งทั้ง 2 อันดับ มีระดับความพึงพอใจที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยสามารถตั้งข้อสังเกตได้ดังนี้

1. ลวดลายผ้าทั้งสองลวดลายมีสีในโทนร้อนในการออกแบบเป็นสีหลัก ซึ่งสีในโทนร้อนเป็นสีที่มองเห็นเด่นชัดส่งผลต่อการรับรู้ทางจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์มากกว่าสีในโทนเย็น ในบรรดาทัศนธาตุหรือองค์ประกอบทัศนศิลป์ อันได้แก่ จุด เส้น ช่องว่าง พื้นผิว และสี องค์ประกอบฯ ที่กระตุ้นความรู้สึกได้เร็วที่สุดคือสี และยังสามารถมองเห็นได้จากระยะไกลกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ สีจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการรับรู้เรื่องราวต่องานศิลปะที่ไปกระตุ้นเร้าให้ผู้ชมเกิดความสนใจก่อนที่ทัศนธาตุตัวอื่น ๆ (บุญรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2561) และสอดคล้องกับ สมภาพ จงจิตต์โพธา ได้กล่าวว่า สีเป็นองค์ประกอบของศิลปะที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่น สีสามารถสร้างความประทับใจ และเร้าอารมณ์ต่อผู้ดูได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน โดยไม่ต้องใช้เวลาคิดไตร่ตรองหาเหตุผลจากความรู้สึกเหล่านั้นเลย ด้วยเหตุนี้ความรู้สึกทางสุนทรียภาพต่อสีต่าง ๆ จึงมีอยู่ในบุคคลทั่วไป (สมภาพ จงจิตต์โพธา, 2554)

2. ลวดลายผ้าไหมมัดด้าย ตรงตามเป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 ใช้สีแดงสดในการออกแบบ ซึ่งสีแดงเป็นสีที่มีค่าสีสูงที่สุด และมีอำนาจดึงดูดความสนใจมากที่สุด และสีแดงเป็นสีที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ชื่นชอบ (คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2561) จากข้อมูลประเด็น

การประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 382 คน และผู้ตอบแบบประเมินเป็นเพศหญิงจำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 63.35

3. ลวดลายที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ลวดลายผ้าสายใยเบตง ตรงตามเป้าหมายอันดับที่ 4 ใช้สีแดงเป็นสีหลักในการออกแบบเช่นกัน แต่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้ สีแดงเหมือนกันแต่มีความแตกต่างของโทนสี ลวดลายผ้าไหมงามใช้สีแดงสดและเด่นกว่า

4. แนวคิดในการออกแบบลวดลาย ที่เกิดขึ้นจากมีต้นทุนทางวัฒนธรรมและต้นทุนทางระบบนิเวศท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลสำคัญของการวิจัย และสามารถนำมาใช้พัฒนาการออกแบบลวดลายผ้าให้ตรงกับความต้องการของผู้รับ ซึ่งสอดคล้องกับ ปานฉัตร อินทร์คง ในการออกแบบทุกประเภทหรือสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ต้องนำเรื่องราวทางวัฒนธรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนั้น ๆ สิ่งที่ต้องทำเสมอ คือ การกำหนดกรอบของการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมและเชิงออกแบบ เพื่อให้กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ การกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีอัตลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น ทันสมัย (ปานฉัตร อินทร์คง, 2560) และสอดคล้องกับ สกนธ์ ภู่งามดี กล่าวว่า ในโลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงนั้น การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่เป็นแรงดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้ไม่น้อย เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและต้องการผลิตภัณฑ์ที่สนองความต้องการได้ในเวลาที่ต้องการ (สกนธ์ ภู่งามดี, 2547)

5. รูปร่างรูปทรงของสถาปัตยกรรมสามารถนำมาสร้างสรรค์ลวดลายผ้าโดยการตัดทอนรายละเอียดบางส่วนออกไป แล้วนำมาสร้างรูปร่างใหม่ในรูปแบบของงานกราฟิก นำรูปร่างและรูปทรงเรขาคณิตมาช่วยในการจัดวางองค์ประกอบบนผืนผ้าแบบสมดุลสองข้างเท่ากัน (Symmetrical Balance) เป็นลักษณะความสมดุลจากแกนกลางที่เกิดจากการถ่วงดุลด้วยรูปร่าง หรือรูปทรง บนระนาบระหว่างด้านซ้ายและด้านขวา ที่มีขนาดเท่ากัน หรือเหมือนกันความสมดุลลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกถึง ความเรียบง่าย ความมีระเบียบ แต่แฝงไปด้วยความมั่นคง แข็งแรง และเกิดความสง่างาม (สมภพ จงจิตต์โพธา, 2554)

6. การนำรูปร่างรูปทรงเรขาคณิตมาเป็นสัญลักษณ์หรือเป็นตัวแทนของเรื่องราวที่ต้องการสื่อ และนำมาจัดองค์ประกอบตามหลักองค์ประกอบศิลป์จะทำให้ผลงานการออกแบบมีความแปลกใหม่และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ ศีลรัตน์ การที่จะสร้างสรรค์ลวดลายให้ได้รับแบบใหม่นั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบลวดลายที่มีอยู่เดิมหรืออาศัยรูปแบบลวดลายที่มีอยู่เดิมเป็นรากฐาน ไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความ

แปลกใหม่ขึ้น ลวดลายรูปแบบเดิมนั้นอาจกล่าวได้ว่า คือที่มาและแนวคิดในการออกแบบ ลวดลายใหม่ (ประเสริฐ ศีลรัตน์, 2538)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่การสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นแนวทางการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ซึ่งมีความน่าสนใจ

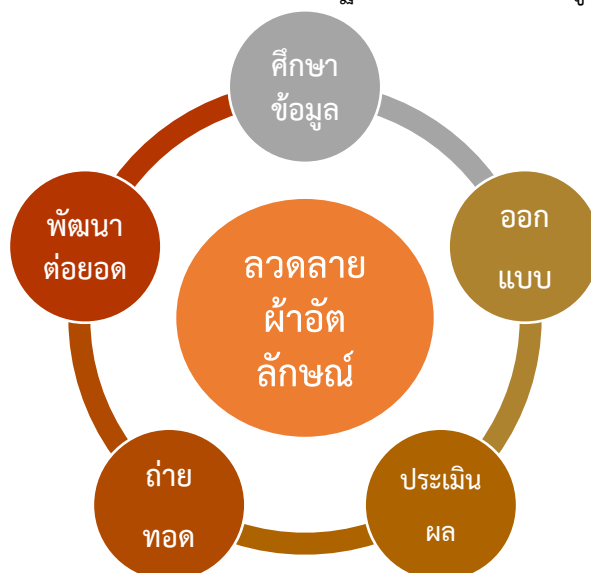
ศึกษาข้อมูล (Study Information) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา รวมทั้งการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้แนวคิดในการออกแบบลวดลายผ้า

ออกแบบ (Design) ออกแบบลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางระบบนิเวศ

ประเมินผล (Evaluate) เพื่อหาระดับการประเมินความพึงพอใจ เกี่ยวกับลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้น

ถ่ายทอดความรู้ (Transfer knowledge) นำความรู้และผลลัพธ์ที่ค้นพบในงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารที่เชื่อถือได้ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ใช้ประโยชน์

พัฒนาต่อยอด (Further development) การพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ โดยการนำเอาลวดลายผ้าที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมา นำมาขยายผลต่อยอดพัฒนาและนำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จนสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้

ภาพที่ 11 แนวทางการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์
อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยโครงการการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อำเภอเบตง จังหวัดยะลา สามารถสรุปได้ว่าอำเภอเบตงมีจุดเด่นและลักษณะเฉพาะของชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนอื่น มีต้นทุนทางวัฒนธรรมและต้นทุนทางระบบนิเวศ สามารถเลือกนำมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบลวดลายได้และล้วนน่าสนใจ ในด้านกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรตัวแทนและกลุ่มตัวอย่างประชากร ตั้งแต่ขั้นตอนการลงพื้นที่สำรวจความต้องการการบริการวิชาการ ความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ เมื่อทราบความต้องการของหน่วยงาน ผู้วิจัยจึงเริ่มกระบวนการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการเลือกใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มย่อย จากกลุ่มตัวแทนประชากรภาครัฐและประชาชนในที่ว่าอำเภอเบตง และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามความพึงพอใจในการออกแบบ เพื่อประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอเบตง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จนเกิดการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันที ในด้านผลการวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ทั้งสิ้น 3 หัวข้อด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เมื่อมีการศึกษาหาข้อมูลความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อออกแบบลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้กับอำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 4 ลวดลาย ดังนี้ 1. ลวดลายสายใยเบตง เป็นลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรม การออกแบบลวดลายนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากภาพผสมผสานทางวัฒนธรรม นำของรูปร่างรูปทรงของสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มาตัดทอนรายละเอียดบางส่วนออกไป แล้วนำมาสร้างลวดลายในรูปแบบของงานกราฟิก นำมาจัดองค์ประกอบบนผืนผ้าแบบสมดุลแบบสองข้างเท่ากัน (Symmetrical Balance) 2. ลวดลายเลิครสเบตง ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรมด้านอาหารขึ้นชื่อของอำเภอเบตง มาออกแบบพร้อมทั้งตัดทอนให้เป็นรูปทรงกราฟิก จัดองค์ประกอบตามหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ 3. ลวดลายเมืองในหมอกดอกไม้งาม ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากทุนทางนิเวศ เมืองเบตงตั้งอยู่กลางหุบเขาโอบล้อมด้วยหุบเขาน้อยใหญ่ จึงทำให้เบตงมีอากาศดีและมีหมอกตลอดปี ดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้งาม ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” ซึ่งคำขวัญนี้ได้เป็นแนวคิดหลักในการออกแบบ 4. ลวดลายไร่เงาะ การออกแบบลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่มาจากทุนทางนิเวศ โดยใช้คำว่าเบตงที่เป็นภาษามลายู คือ "Buluh Betong" หมายถึง "ไม้ไผ่ขนาดใหญ่" หรือไผ่ตง ที่มีอยู่มากใน

ท้องถิ่น โดยนำต้นไผ่มาออกแบบในรูปแบบของงานกราฟิก ใช้รูปสามเหลี่ยมสองรูปมาประกบกันให้เป็นตัวแทนของหน่อไม้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของลายผ้าบาติกพิมพ์ อำเภอบางเต่าง จังหวัดยะลา ผลการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลวดลายผ้า กลุ่มตัวอย่างประชากรที่อาศัยในอำเภอบางเต่าง จังหวัดยะลา พบว่า มีระดับการด้านผลงานการออกแบบและสร้างสรรค์ลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ ในภาพรวมลวดลายไผ่ตาม เป้าหมายมากที่สุดอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.53 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด เป็นลวดลายผ้าบาติกพิมพ์ตรงตามเป้าหมายมากที่สุด และทั้ง 4 ลวดลายมีช่วงของค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ใกล้เคียงกันด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยสามารถแบ่งประเด็นข้อเสนอแนะได้เป็นหัวข้อดังนี้ 1) ด้านสังคม ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับรู้และรณรงค์การใช้ผ้าไทยและผ้าพื้นเมือง และรณรงค์ให้ชุมชนสนับสนุนผลิตภัณฑ์จากลวดลายผ้าที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อประชาสัมพันธ์ให้เกิดการรับรู้ของประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ รวมไปถึงชุมชนให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการสนับสนุนผลิตภัณฑ์จากลวดลายผ้าที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อการรับรู้และสร้างภาพจำให้กับลวดลายผ้าอัตลักษณ์ 2) ด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์ โดยการนำเอาลวดลายผ้าที่ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นมา นำมาขยายผลต่อยอดพัฒนา และนำไปสู่การใช้ประโยชน์ ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จนสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้และสามารถก่อให้เกิดรายได้

เอกสารอ้างอิง

- กันฐิมา แก้วงาม และวิไลวรรณ วงวิไลเกษม. (2562). เบตง: กลยุทธ์การสื่อสารท่องเที่ยว ภายใต้ภาวะวิกฤตความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารนิเทศศาสตร์, 37(3), 40-50.
- คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. (2561). สีในแง่จิตวิทยา. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2566 จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/psychological-aspects-of-color>
- งานวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2565). รายงานผลการสำรวจความต้องการรับบริการวิชาการของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2565). ลายผ้าอัตลักษณ์ประจำจังหวัดยะลา (ลายยะลารวมใจ (ยาลอจาโปรฮาดีกีตอ). เรียกใช้เมื่อ 7 มกราคม 2566 จาก <https://clib.psu.ac.th/southerninfo/content/2/764cfa9e>
- ตะวัน ตนยะแหละ และคณะ. (2560). การสร้างสรรค์สัญลักษณ์ธรรมชาติและลายผ้าเพื่อพัฒนาผ้าบาติกสู่ชุมชน. ใน การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 "ราช

- มงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0". สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นันทา โรจนอุดมศาสตร์. (2557). บาติกาอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประเสริฐ ศีลรัตน. (2538). การออกแบบลวดลาย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ปานฉัตร์ อินทร์คง. (2560). การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: อันลิมิตพริ้นติ้ง .
- ปทุมรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. (2561). จิตวิทยาศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- วรรณรัตน์ ศรีรัตน์ และคณะ . (2564). การสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อเพิ่มศักยภาพการประกอบการวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารศรีวนาลัยวิจัย, 11(2), 17-27.
- ศาลากลางจังหวัดยะลา. (2563). มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้และสวมใส่ผ้าไทย. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2565 จาก <https://yru.ac.th/th/uploads/files/2431-reuxng-matkar-sng-serim-la.pdf>
- สกนธ์ ภู่งามดี. (2547). ธุรกิจศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: มายบู๊คส์ พับลิชชิง.
- สมภาพ จงจิตต์โพธา. (2554). องค์ประกอบศิลป์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟิก.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determination sample size for research activities. *Education and Psychology Measurement*, 30(3), 607-610.
- NNT สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2565). ส่วนราชการในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ร่วมรณรงค์ส่งเสริม แต่งกายผ้าไทย และผ้าพื้นเมืองสืบสาน รักษาและต่อยอดและอัตลักษณ์ภูมิปัญญาไทย. เรียกใช้เมื่อ 6 ตุลาคม 2565 จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220303114721990>